

Factsheet 1

Lichamelijke gezondheid

Deze factsheet gaat over lichamelijke gezondheid. Elf procent van de leerlingen ervaart hun eigen gezondheid matig of slecht. In Zaanstad ervaren leerlingen hun eigen gezondheid slechter dan in andere regio's. Eenderde van de leerlingen heeft een langdurige ziekte of aandoening. Het meest komen allergieën en longaandoeningen voor. Bijna de helft van de leerlingen heeft de afgelopen vier weken somatische klachten gehad (hoofdpijn, misselijkheid of maagpijn). Het medicijngebruik is hoog: meer dan de helft van de leerlingen heeft de afgelopen twee weken medicijnen tegen pijn of koorts gebruikt.

Inleiding

Het oordeel over de eigen gezondheid is gebaseerd op veel verschillende gezondheidsaspecten. De belangrijkste die beschreven zijn in de literatuur zijn:

- chronische aandoeningen;
- lichamelijke klachten;
- psychische klachten;
- lichamelijke beperkingen en handicaps;
- fitheid;
- leefstijlfactoren zoals roken, voeding, overgewicht, lichamelijke activiteit;
- stemming;
- sociale steun.

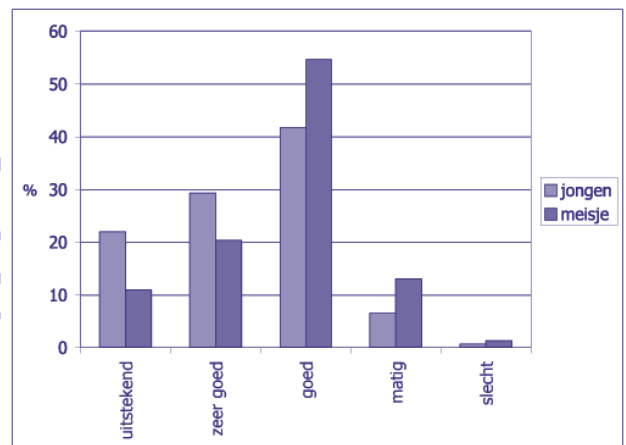
Het relatieve belang van de verschillende aspecten voor de ervaren gezondheid blijkt afhankelijk van geslacht, leeftijd, tijdsperiode, sociaal-economische status en cultuur. Bij jongeren zijn bijvoorbeeld vooral fitheid en leefstijl van belang.

Met de leeftijd neemt de ervaren gezondheid af en de klachten/aandoeningen nemen toe. Toch hebben ook jongeren specifieke gezondheidsproblemen. Onder 4-12 jarigen komen veel chronische aandoeningen of klachten als astma, eczeem en hoofdpijn voor. Onder adolescenten spelen psychische klachten, seksueel overdraagbare aandoeningen en alcohol- en drugsproblemen een rol. Het medicijngebruik onder jongeren is sinds 1990 aanzienlijk toegenomen. Dit blijkt in tegenstelling tot ouderen vaker vrij verkrijgbare medicijnen te zijn.

Resultaten

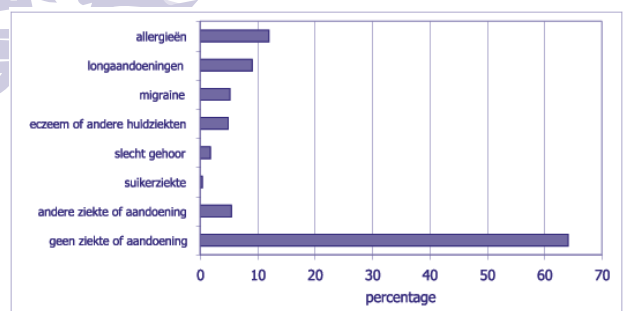
Ervaren gezondheid en aandoeningen

De meeste leerlingen beoordelen hun gezondheid goed tot uitstekend, 10% vindt de eigen gezondheid matig of slecht (zie figuur 1). Vergeleken met andere regio's beoordelen leerlingen in Zaanstad hun gezondheid slechter.

Figuur 1 Ervaren gezondheid naar geslacht (n=989)

Eenderde van de leerlingen heeft een langdurige aandoening. In figuur 2 zijn de aandoeningen weergegeven. Het gaat om langdurige ziekten of aandoeningen die door een arts zijn vastgesteld in de afgelopen 12 maanden.

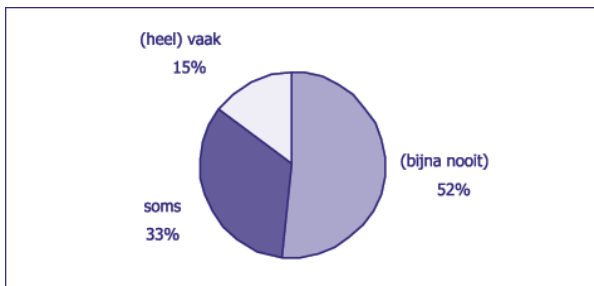

Figuur 2 Langdurige aandoeningen of ziekten

Ongeveer 5% geeft aan een andere aandoening te hebben, dit zijn onder andere ADHD, rugaandoeningen en oogklachten. Bij ongeveer de helft van de leerlingen met een aandoening, belemmert de aandoening het dagelijkse leven.

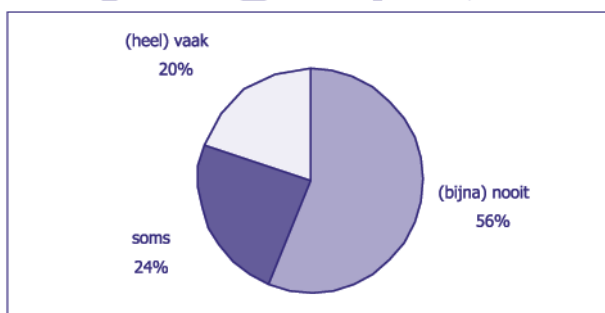
Somatische klachten

Bijna de helft van de leerlingen heeft de afgelopen vier weken somatische klachten gehad (zie figuur 3). Somatische klachten zijn hoofdpijn, misselijkheid of maagpijn.

Figuur 3 Somatische klachten (n=991)

Ook slecht slapen komt vaak voor. Eén op de vijf leerlingen heeft (heel) vaak last van slecht slapen (zie figuur 4).

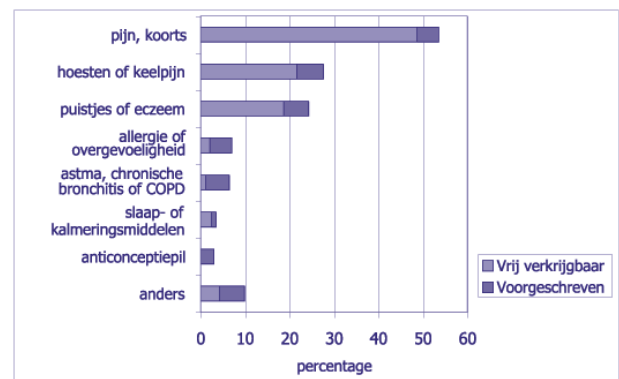
Figuur 4 Slecht slapen (n=989)

Ziekteverzuim

Er is in de enquête ook gevraagd naar het ziekteverzuim in het afgelopen jaar. Van de leerlingen is 85% het afgelopen jaar wel eens ziek van school geweest. Het merendeel (75%) is een enkele keer afwezig geweest door ziekte. Eén op de tien leerlingen is het afgelopen jaar meer dan zes keer afwezig geweest door ziekte. Uit dit onderzoek blijkt dat ziekteverzuim gerelateerd is aan spijbelen, toch geeft veelvuldig ziekteverzuim wel een juist signaal van ziekte. Veelvuldig ziekteverzuim hangt samen met somatische klachten, slechte ervaren gezondheid en langdurige aandoeningen.

Medicijngebruik

Door de leerlingen worden veel vrij verkrijgbare medicijnen gebruikt (zie figuur 5). Het medicijngebruik tegen pijn of koorts en het gebruik van slaap- en kalmeringsmiddelen is onder VMBO-leerlingen in Zaanstad hoger vergeleken met andere regio's.

Figuur 5 Medicijngebruik, vrij verkrijgbaar en voorgeschreven, in de afgelopen 2 weken

Meer dan de helft van de leerlingen heeft de afgelopen twee weken medicijnen tegen pijn of koorts gebruikt.

Het onderzoek

In januari en februari 2004 zijn de tweede klassers van de acht VMBO-scholen in Zaanstad geënquêteerd. De enquêtes zijn klassikaal afgenomen. In totaal hebben 999 leerlingen de vragenlijst ingevuld. De gemiddelde leeftijd van de geënquêteerde jongeren is 13,7 jaar. Dit onderzoek is uitgevoerd om een beeld te krijgen van de gezondheidstoestand, leefstijl, schoolbeleving, crimineel gedrag, seksueel gedrag en vrijetijdsbesteding van tweede klas VMBO-leerlingen. Er zullen zes factsheets verschijnen over verschillende onderwerpen. Daarnaast verschijnt een uitgebreide rapportage. De scholen en gemeente Zaanstad kunnen de resultaten van het onderzoek gebruiken voor het formuleren van schoolbeleid, jeugdbeleid en lokaal gemeentelijk beleid. Daarnaast zal het onderzoek aanleiding zijn voor gerichte interventies door bijvoorbeeld de GGD.

Risicogroepen

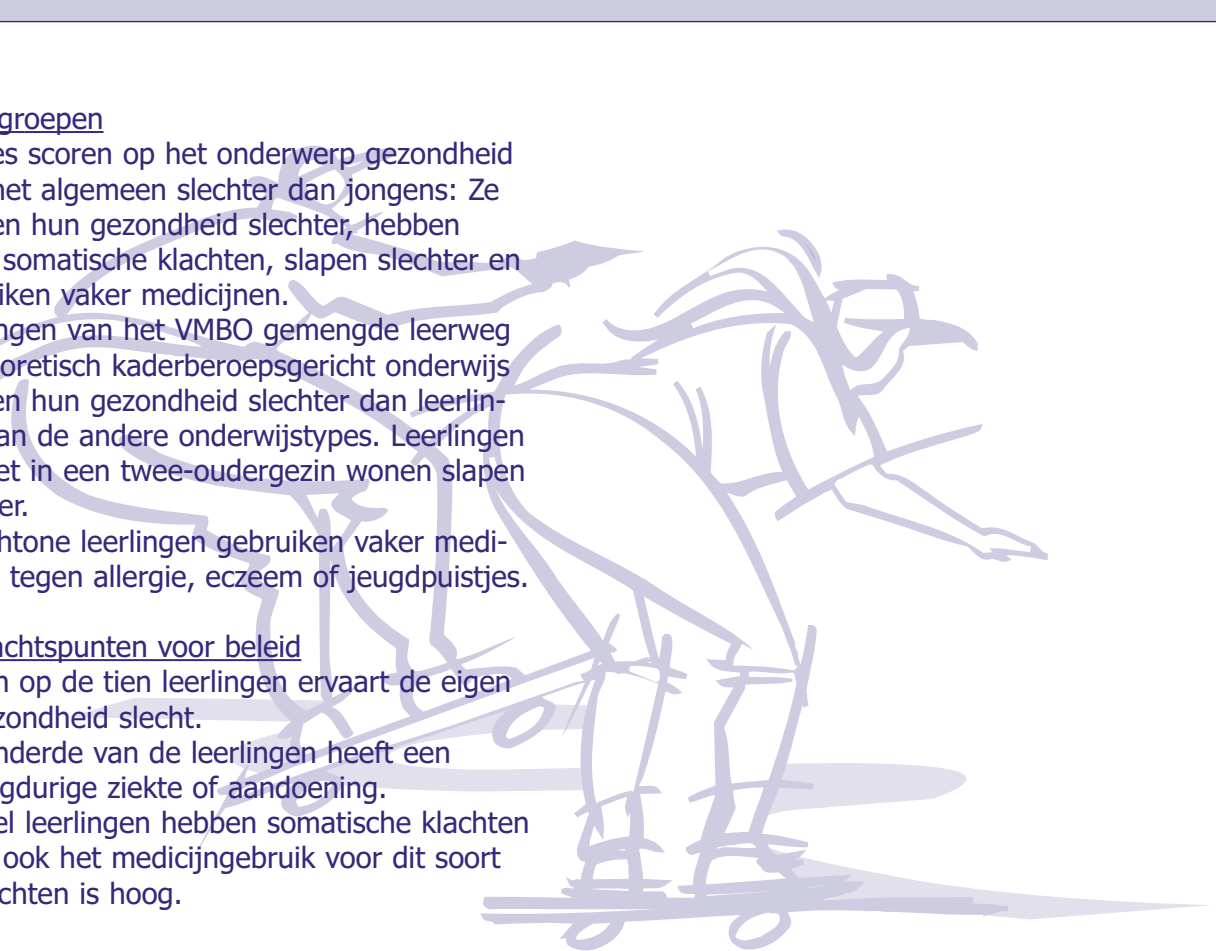
Meisjes scoren op het onderwerp gezondheid over het algemeen slechter dan jongens: Ze ervaren hun gezondheid slechter, hebben vaker somatische klachten, slapen slechter en gebruiken vaker medicijnen.

Leerlingen van het VMBO gemengde leerweg of theoretisch kaderberoepsgericht onderwijs ervaren hun gezondheid slechter dan leerlingen van de andere onderwijstypes. Leerlingen die niet in een twee-oudergezin wonen slapen slechter.

Autochtone leerlingen gebruiken vaker medicijnen tegen allergie, eczeem of jeugdpuistjes.

Aandachtspunten voor beleid

- Eén op de tien leerlingen ervaart de eigen gezondheid slecht.
- Eenderde van de leerlingen heeft een langdurige ziekte of aandoening.
- Veel leerlingen hebben somatische klachten en ook het medicijngebruik voor dit soort klachten is hoog.

Wat doet de GGD Zaanstreek-Waterland?

Somatische klachten, ziekteverzuim en medicijngebruik kunnen voortkomen uit het feit dat er wordt gepest op school. De GGD heeft rondom het thema pesten een leskist Pesten beschikbaar die eventueel kan worden aangevuld met een cursus voor docenten en een ouderavond. De leskist Mondgezondheid kan worden ingezet om de mondgezondheid in de klas te bespreken. Het lespakket 'Eetstoornissen' handelt twee ernstige eetproblemen (anorexia en boulimia) die kunnen leiden tot lichamelijke klachten. Ook kan de GGD behulpzaam zijn bij het zoeken naar gericht lesmateriaal voor een specifiek thema.

In 2005 wordt het Preventief Gezondheids-Onderzoek (PGO) ingevoerd. Alle tweede klas leerlingen van het Voortgezet Onderwijs in Zaanstad worden uitgenodigd voor dit onderzoek, waarbij ook aandacht wordt besteed aan lichamelijke gezondheid.

Bronnen

- Jeugd 2003, cijfers en feiten. Centraal Voorburg/Heerlen: Bureau voor de Statistiek, 2003.
- Veel jongeren te zwaar, dik in orde. Voorburg/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek, 4 april 1999.
- Pot AM, Deeg DJH. De gezondheidstoestand van ouderen. In: Mackenbach JP, Verkleij H (red.). Volksgezondheid Toekomst Verkenning 1997. II Gezondheidsverschillen, 1997.
- Burgmeijer RJF, Van Zaal MAE, Hirasig RA, Verloove-Vanhorick SP. De gezondheidstoestand van de jeugd. In: Mackenbach JP, Verkleij H (red.). Volksgezondheid Toekomst Verkenning 1997. II Gezondheidsverschillen, 1997.

Colofon

Verschenen factsheets:

- 1. Lichamelijke gezondheid**
2. Psychische gezondheid en sociale omgeving
3. Overgewicht en bewegen
4. Middelengebruik
5. Criminaliteit en veiligheid
6. Onveilig vrijen

GGD Zaanstreek-Waterland
afd. Beleid en Onderzoek
Postbus 2056
1500 GB Zaandam
075 6519292

Carolien Plevier
Martine Mulder

© december 2004

De factsheets zijn te downloaden van de site: www.ggdzw.nl
Het volledige rapport is te bestellen voor € 15,--